

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р **Тодор Тодоров Ялъмов**, Стопански факултет, Софийски Университет „Св. Климент Охридски“, хабилиран в научно направление 3.7. Администрация и управление върху научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност доцент, по професионално направление 3.7. Администрация и управление (Предприемачество, конкурентоспособност, бизнес развитие, изкуствен интелект), обявен в Държавен вестник бр. 44/19.05.2023 г. с кандидат гл. ас. д-р Юлиана Божидарова Хаджичонева.

Основание за представяне на становището: участие в състава на Научното жури по конкурса съгласно Заповед № 3-РК-285/13.07.2023 на Ректора на НБУ и решение от първото заседание на Научното жури от 25.07.2023 г. Становището е изготвено в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото приложение (ППЗРАСРБ) и Наредбата за развитие на академичния състав в НБУ. В структурно отношение становището се състои от VI части и заключение съобразно образец за изготвяне на становище за заемане на академична длъжност „доцент“ в НБУ.

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет

Единственият кандидат - гл.ас. д-р Юлиана Божидарова Хаджичонева надхвърля значително минималните национални изисквания и допълнителните изисквания на Нов български университет за заемането на длъжност доцент не само на базата на предоставените справки, но и извън тях. За подробности виж т.П.3 цитиране от други автори. Очевидно е и че по т.24 от изискванията на НБУ на кандидата трябва да бъдат присъдени 10 т.

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати

1. Оценка на монографичния труд, творчески изяви или други публикации, съответстващи по обем и цялостност на монографичен труд, включваща оценка на научните и научно-приложните приноси на автора.

Имах вече възможността и удоволствието да напиша отзив-рецензия на монографичния труд на д-р Хаджичонева „Предприемачество, иновации и изкуствен интелект в България – динамика и управление“, издаден от УНСС през 2022 г. Тя беше публикувана под името „Върху едно изследване на предприемачеството, иновациите и изкуствения интелект в България“ в сп. Икономическа мисъл, бр. 4 от 2022 г. Само този

труд надхвърля и по обем, и по съдържание много от хабилитационни монографии в България.

Приемам обособяването на **четирите научни направления**, в които д-р Хаджичонева прави заявка за приноси с научните си публикации, както и **теоретичните и научно-практическите приноси** в монографията. Тя ги е формулирала в стил и формат, възприет от българската научна общност. За потенциалните читатели на този отзив извън кръга на научното жури бих отбелязал три приносни теми:

- Серийното предприемачество се развива като надграждане на културата за вътрешно предприемачество – от гледна точка както на вече съществуващ предприемач-мениджър (който още не е станал сериен), така и на вътрешни предприемачи, които по-късно стават „външни“ и серийни;
- Нагласите за предприемачество на българските студенти (както непосредствено след завършване, така и в хоризонт от 5 години след завършване на образованието им) са високи – по-високи от средното в света и най-високи сред страните в Европейския съюз, включени в изследването GUESSS.
- Разработен а оригинален авторски модел за изследване и анализ на предприемаческите и иновационни екосистеми, който дава възможност за обяснение на редица противоречия между съществуващите нагласи, обяснителни схеми и реалността на българската икономика.

В заключение: предоставеният труд на гл.ас. д-р Юлиана Хаджичонева е самостоятелен научен продукт, който надгражда предишни нейни емпирични изследвания с нови обяснителни модели и тези, които са оригинални както за България, така и за страните в преход, а и по отношение на поведението в състояние на Ковид-кризата.

2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации (творчески изяви), направени след назначаването на академичната длъжност „гласистент“ или академичната длъжност „доцент“ (при кандидатите за професор). Тя включва и оценка на изискването за рецензираност на изданията.

Всички предоставени публикации са относими към обявения конкурс и представят добре балансиран портфейл от количествени и качествени изследвания, вкл. изследване на случаи. Заслужава отбелязване факта, че д-р Хаджичонева има публикации, които я позиционират като „глобален“ учен – т.е. не изследва само България, но и Африка (Алжир, както и отношенията България-Африка), Латинска Америка (Чили, както и България-Бразилия), Европейският съюз и глобализацията. Точно от такъв профил учени има нужда българската икономическа наука – с широка мрежа съавтори, работещи със световна емпирия. 2/3 от публикациите ѝ са резултат на работа в екип, най-често международен.

3. Цитиране от други автори.

Приложените цитати в справката са 80 т. при изискуеми 50 т., но реално само цитатите в Scopus са 10 (отбелязани са 2), което се равнява на 150 т. – кумулативно достатъчни и за конкурс за доцент и за професор. Заслужава отбелязване факта, че са цитирани както съавторски с изследователи от различни страни (обикновено те събират повече цитати), така и индивидуални статии и книги. Анализът на предоставената справка на цитиранията, а и самостоятелното ми проучване в Scopus демонстрира, че д-р Хаджичонева е разпознаваем изследовател на проблемите на предприемачеството, иновациите и приложенията на изкуствения интелект в бизнеса. **Цитирани са нейни публикации и в четирите научни направления**, в които тя претендира за приноси. Допълнителният анализ на това кой цитира д-р Хаджичонева (в и извън Scopus), показва, че в голямата си част това са утвърдени международни изследователи.

4. Оценка на резултатите от участие в изследователски и творчески проекти и приложение на получените резултати в практиката.

Въпреки че администраторите на българската наука са приели, че само кандидатите за професор следва да показват опит в проекти, което смятам за нередно, държа да отбележа участието на гл.ас. д-р Хаджичонева като координатор за България на изследването GUESS (Global University Project on the Study of Entrepreneurial Attitudes and Entrepreneurial Activities of Students). Проектът GUESS, особено след отпадането на България от GEM (Global Entrepreneurship Monitor) дава прекрасни перспективи не само пред изследователите на предприемачеството, но е от значение и за политиците.

III. Учебна и преподавателска дейност

Гл.ас. д-р Юлиана Хаджичонева е щатен преподавал на НБУ и има аудиторна заетост, която надхвърля както минималните изисквания, така и средното за други университети като преподава на български, английски и френски език. Това дава възможност на НБУ да привлича чуждестранни студенти. Съгласно справките е разработила и предоставила на студентите разнообразни учебни материали. Работи активно като ръководител на дипломанти, изготвя рецензии, но най-важното е, че включва студентите в изследователски проекти, емпирични проучвания и стажове в бизнеси, които след това резултират в научни публикации.

Преподавателската дейност на гл.ас. д-р Хаджичонева се оценява много добре от студентите, съгласно предоставената справка. 4,14 от 5 точки бих казал, че е дори отлична оценка. При срещите ми с бивши студенти от НБУ винаги името на д-р Хаджичонева се споменава с добро.

Хабилитацията на д-р Хаджичонева ще даде възможност да бъде чудесен научен ръководител на докторанти, които бързо да се интегрират в международната научна екосистема.

IV. Административна и обществена дейност

Като щатен преподавател в НБУ д-р Хаджичонева участва по разнообразни начини в бакалавърските програми по „Управление на бизнеса и предприемачество“ и магистърските по „Бизнес администрация“. Нейните силни контакти в бизнеса ѝ дават възможност да привлича гост-лектори, да предоставя казуси на студентите и в крайна сметка да развива програмите така, че да отговарят на съвременните изисквания на бизнеса.

Свидетел съм на ролята ѝ в организацията и провеждането на различни франкофонски икономически конференции в България, а през разговорите с общи колеги във Франция съм убеден, че обществената ѝ дейност я прави наистина глобален учен – с фокус Африка и Латинска Америка.

V. Лични впечатления от кандидата

Познавах д-р Хаджичонева от някои нейни публикации и от конференции – както научни, така и бизнес и от срещи на предприемаческата и иновационната екосистеми. Работата ми с нея в рамките на първото проучване на GUESS ме убеди, че тя е ерудиран, креативен и отговорен академичен изследовател, който **отдавна е трябвало да бъде хабилитиран**. Изградила е безспорен международен авторитет, от който икономическата наука у нас може само да спечели.

VI. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата

На първо място - препоръчвам на д-р Хаджичонева и на академичното ръководство на НБУ да я стимулира по-бързо да започне процедурата за професор, тъй като тя има необходимите резултати за това.

На второ място – препоръчвам на д-р Хаджичонева да бъде по-активна в разпространяването на научните си резултати в медиите и сред политиците, тъй като те имат потенциал да променят някои гласи в обществото ни.

Заслужава си да се помисли за второ, преработено издание на английски или френски език на монографията ѝ, така че да получи още по-широк отзвук. Смятам, че би се приела добре.

Заклучение

Кандидатът гл. ас. д-р Юлиана Хаджичонева отговаря на изискванията за заемането на академичната длъжност „доцент“, съгласно ЗРАСБРБ, правилника за неговото приложение (ППЗРАСРБ), както и на Наредбата за развитие на академичния състав в НБУ.

Убедено предлагам на членовете на Научното жури и на Академичния съвет на НБУ **да избере** гл. ас. д-р Юлиана Хаджичонева за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 3.7 Администрация и управление в НБУ (Предприемачество, конкурентоспособност, бизнес развитие, изкуствен интелект).

Дата 2 септември 2023 г.

Подпис